

Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından:

Karar No : 93

- K A R A R -

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 175. maddesinin dördüncü fıkrasında; “Meclisce üye tam sayısının beşte üçü ile veya üçte ikisinden az oyla kabul edilen Anayasa değişikliği hakkındaki Kanun, Cumhurbaşkanı tarafından Meclise iade edilmediği takdirde halkoyuna sunulmak üzere Resmî Gazetede yayımlanır.” hükmü yer almaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca 21/01/2017 tarihinde kabul edilen 6771 sayılı “Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Resmî Gazete’nin 11 Şubat 2017 tarih ve 29976 sayılı nüshasında yayımlanmıştır.

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun 2. maddesinde; “Anayasa değişikliğinin halkoylaması, ilgili Anayasa değişikliği Kanununun Resmî Gazetede yayımını takip eden altmışıncı günden sonraki ilk pazar günü yapılır.” hükmüne yer verilmiştir.

Bu hükümler çerçevesinde, Yüksek Seçim Kurulunun 11 Şubat 2017 tarih ve 74 sayılı kararı ile Anayasa Değişikliği Halkoylamasının 16 Nisan 2017 Pazar günü yapılması karar altına alınmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 79. maddesi ile seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiş, Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyuna sunulması işlemlerinin genel yönetim ve denetimi de milletvekili seçimlerinde uygulanan hükümlere göre olacağı belirtilmiş, bu doğrultuda radyo ve televizyon yayınları ile yazılı, sözlü ve görsel basının toplum üzerinde önemli bir rolü olduğu kabul edilerek, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 55/A ve 55/B maddelerinde gerekli hükümlere yer verilmiş, ayrıca 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un bazı maddeleri ile seçim hukukunu ilgilendiren “**Yayın ilkeleri**” başlıklı 8, 30 ve 45. maddeleri dikkate alınarak düzenleme yapılması gerekmiştir.

Halkoylamasının özgür ve adil bir ortamda yapılmasında, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olan siyasi partilerin, kendilerini halka anlatmalarında önemli bir payı olan basın ve yayın kuruluşlarının yayın ilkelerine uymaları zorunluluk arz etmektedir.

Bu kuruluşların bilgi toplama ve halkı bilgilendirmede önemli rol ve katkıları göz önünde bulundurularak, seçim kanunları ve 6112 sayılı Kanun’un 30. maddesinde; “Seçim dönemlerindeki yayınlara ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulu tarafından düzenlenir.” hükmüne dayanılarak; **Halkoylamasının 16 Şubat 2017 olan başlangıç tarihinden bitimine kadar olan dönemde basın ve yayın kuruluşlarının yayın ilkelerinin karara bağlanması amacıyla hazırlanan Karar Taslağı Kurulumuza sunulmuş olmakla;**

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Ulusal iradenin sağlıklı ve serbest biçimde oluşabilmesi amacıyla **Anayasa'nın 79. maddesiyle**; seçimlerin yargı yönetim ve denetimi altında yapılması kurala bağlanmış; seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama görevi Yüksek Seçim Kuruluna verilmiştir.

298 sayılı Seçimler Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 1. maddesinde; "Özel kanunlarına göre yapılacak milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyna sunulmasında bu Kanun hükümleri uygulanır." hükmü yer almaktadır.

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanunun;

1. maddesinde; "Anayasa gereğince yapılacak olan halk oylamalarında bu Kanun hükümleri uygulanır. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 298 sayılı Seçimler Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri tatbik edilir."

3. maddesinin ikinci fıkrasında; "Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa değişikliklerinin halkoyuna sunulması için bütün tedbirleri alır ve hazırlıkları yapar. Kurul, halkoylamasının sağlıklı ve düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla gerekli ilke kararlarını almaya yetkilidir."

5. maddesinin (a) fıkrasında; "298 sayılı Kanunun propaganda serbestliğine ilişkin hükümleri, halkoylaması gününden önceki yedinci günden başlayarak uygulanır."

hükümleri yer almaktadır.

Demokratik bir seçim için gerekli ortamın oluşturulabilmesi amacıyla seçimin başlangıcı olarak belirlenen tarihten oy verme gününe kadar geçen süreyi kapsayan seçim döneminde uygulanacak usul ve esaslar ilgili kanunlarda düzenlenmiştir.

Kamuoyunu etkileyip, yönlendirebilmeleri nedeniyle radyo ve televizyon yayınları, seçim (halkoylaması) döneminde daha ayrıntılı ve özenle uygulanması gereken usul ve esaslara tabi tutulmuştur. 298 sayılı Kanun ile 6112 sayılı Kanun, radyo ve televizyon, basın, iletişim araçları ve internet yayınları ile ilgili düzenlemeleri içermektedir.

6112 sayılı Kanun'un;

"Seçim dönemlerinde yayınlar" başlıklı 30. maddesinin;

Birinci fıkrasında; "Seçimlerle ilgili olarak seçim dönemlerinde yapılan yayınlara ilişkin usul ve esaslar Yüksek Seçim Kurulu tarafından düzenlenir."

İkinci fıkrasında; "Üst Kurul, medya hizmet sağlayıcılarının seçim dönemlerindeki yayınlarını Yüksek Seçim Kurulunun kararları doğrultusunda izler, denetler ve değerlendirir."

Üçüncü fıkrasında; "26/4/1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimler Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 149/A maddesinde düzenlenen hükümler, Yüksek Seçim Kurulu kararlarını müteakip Üst Kurulca yerine getirilir."

"Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yükümlülüğü" başlıklı 45. maddesinin;

Birinci fıkrasında; 8. maddede belirtilen yayın ilkeleri ile bu Kanunun yayın hizmetlerinde ticarî iletişimi düzenleyen hükümleri, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu yayınları hakkında da uygulanır."

İkinci fıkrasında; "Söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi hâlinde, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu ihlâlin niteliği açıkça belirtilerek Üst Kurulca uyarılır ve yükümlülüğün gereğinin yerine getirilmesi ilgili Bakanlığa bildirilir."

3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun'un 5. maddesinin;

(c) fıkrasında;

"Anayasa değişikliğine dair Kanun Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra TRT'de, (b) fıkrasında belirtilenler dışında bu konuya ilişkin başka yayın yapılamaz."

Bu fıkranın atıfta bulunduğu **(b) fıkrasında;**

"Anayasa değişikliklerinin açıklanması ve tanıtılması amacıyla; özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan siyasi partiler ve

Cumhurbaşkanı halkoylaması gününden önceki yedinci günden itibaren, halkoylamasından önceki gün saat 18.00'e kadar radyo ve televizyonla aşağıdaki esaslara göre propaganda yapabilirler:

1. Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulunan partilere 10'ar dakikalık ikişer konuşma,

2. İktidar partisine veya partilerine 10'ar dakikalık birer, iktidar ortağı partilerden büyük olanına ilaveten 10 dakikalık bir konuşma, (iktidar partisinin konuşması siyasi partilerin konuşmalarının tamamlanmasından sonra yapılır. İktidar ortağı partiler bulunuyor ise son konuşma en büyük iktidar ortağı partiye aittir.)

3. Cumhurbaşkanına, dilerse birisi en sonda olmak üzere 10'ar dakikalık iki konuşma, Hakkı verilir.”

hükümlerine yer verilmiştir.

298 sayılı Kanun'un 55/A maddesinin;

Birinci fıkrasında; “Seçimlerin başlangıç tarihinden oy verme gününün bitimine kadar özel radyo ve televizyon kuruluşları, yapacakları yayınlarda 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 5, 20, 22 ve 23. maddeleri ile 31. maddesinin ikinci fıkrası hükümlerine tabidir.”

İkinci fıkrasında; “Seçimin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününden önceki yirmi dört saate kadar olan sürede, siyasi partiler veya adaylar radyo ve televizyonlarda birlikte veya ayrı ayrı açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılarak görüşlerini açıklayabilirler. Siyasi partiler veya adayların açık veya kapalı yer toplantıları, radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanabilir.”

hükümleri yer almakta olup;

Özel radyo ve televizyonlar, yukarıdaki fıkra hükümlerine göre siyasi partilere birlikte veya ayrı ayrı açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılma ve görüşlerini açıklama imkânı verirken, seçim hukukunun temel ilkeleri olan eşitlik, dürüstlük, serbestlik ilkelerine uymak zorundadır.

298 sayılı Kanun'un "Basın, iletişim araçları ve internette propaganda" başlıklı 55/B maddesinin;

Birinci fıkrasında; “Seçime katılan siyasi partiler ve bağımsız adaylar, seçim propaganda süresinin sona ermesine kadar, yazılı basında ilân ve reklam yoluyla veya internet sitesi açarak sözlü, yazılı veya görüntülü propaganda yapabilirler.”

İkinci fıkrasında; “Vatandaşların, elektronik posta adreslerine gönderilecek mesajlarla, taşınabilir veya sabit telefonlarına sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle propaganda yapılamaz. Ancak, siyasi partilerin kendi üyelerine gönderdiği sesli, görüntülü veya yazılı mesajlar her zaman serbesttir.”

Üçüncü fıkrasında; “Oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla bir siyasi partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtım yasaktır. Bu sürenin dışında yapılacak yayınların; tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine uygun olması şarttır. Kamuoyu araştırmaları ve anketlerin yayınlanması sırasında, araştırmanın hangi kuruluş tarafından yapıldığının, denek sayısının, araştırmanın kim tarafından finanse edildiğinin açıklanması zorunludur.”

Dördüncü fıkrasında; “Bu madde hükümlerine göre yapılacak propagandaların ve yayınların ilkeleri Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

kuralları yer almıştır.

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 5. maddesi ve 6112 sayılı Kanun'un 8. maddesi, radyo ve televizyon kuruluşlarının uymakla yükümlü oldukları yayın hizmet ilkelerini ayrıntılı biçimde saptamıştır. Söz konusu yayın ilkeleri, seçim hukukunun temel ilkeleri olan **eşitlik, serbestlik, dürüstlük** ilkelerini de kapsamakta; bu ilkelerin titizlikle uygulanmaları halinde, radyo ve televizyon yayınları, seçimlerin demokratik bir ortamda gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır.

Buna göre, oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımı yasaktır

Yukarıdaki paragrafta yer alan kısıtlama dışında, Radyo ve televizyon kuruluşları, oy verme gününden önceki yirmi dört saat dışındaki halkoylaması sürecinde 2954 ve 6112 sayılı Kanunlarda belirtilen ilkelere titizlikle uymak suretiyle yayınlarını sürdürebileceklerdir.

Basın, iletişim araçları ve internet üzerinden yapılan yayınlarla ilgili 298 sayılı Kanun'un 55/B maddesi ile 2954 ve 6112 sayılı Kanunlarda öngörülen düzenlemeler karşısında, söz konusu yazılı basın, iletişim araçları ve internet üzerinden yapılan yayınların, seçim hukukunun temel ilkeleri olan **eşitlik, serbestlik, dürüstlük** ilkelerine uygun bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Kurulumuzca, halkoylaması sürecinin belirtilen bölümüyle ilgili olarak bu dönemin özellikleri göz önüne alınmak suretiyle aşağıda yazılı yasal düzenlemelerde yer alan bazı kural ve ilkelerin radyo ve televizyon kuruluşları ile yazılı, sözlü ve görsel basına duyurulması gerekli görülmektedir.

A- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşları Yayınlarında;

1) Anayasa değişikliğine dair kanun Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra TRT'de bu konuya ilişkin olarak 3376 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (b) fıkrasında belirtilen esaslar dahilinde yayın yapılır.

2) Radyo ve televizyon kuruluşları, tek yönlü, taraf tutan yayınlar yapamazlar. Bu kuruluşlar yayınlarında demokratik kurallar çerçevesinde siyasi partiler arasında fırsat eşitliğini sağlamak zorundadırlar.

3) Adalet ve tarafsızlığa, kanunlara uygun davranmakla yükümlü olan yayın kuruluşları, ırk, cinsiyet, sosyal sınıf veya dini inançları esas alarak yayın yapamazlar.

4) Halkoylaması sürecinin başlangıç tarihinden itibaren oy verme gününden önceki yirmi dört saate kadar olan sürede, siyasi partiler radyo ve televizyonlarda birlikte veya ayrı ayrı açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılarak görüşlerini açıklayabilirler. Siyasi partilerin açık veya kapalı yer toplantıları, radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanabilir.

B-Basın iletişim araçları ve internet yayınlarında;

1) Siyasi partiler, propaganda süresinin sona ermesine (15 Nisan 2017 saat 18.00) kadar, yazılı basında ilân ve reklam yoluyla veya internet sitesi açarak sözlü, yazılı veya görüntülü propaganda yapabilirler.

2) Siyasi partiler, vatandaşların, elektronik posta adreslerine gönderilecek mesajlarla, taşınabilir veya sabit telefonlarına sesli, görüntülü veya yazılı mesaj göndermek suretiyle propaganda yapamazlar. Ancak siyasi partilerin kendi üyelerine gönderdiği sesli, görüntülü veya yazılı mesajlar her zaman serbesttir.

3) Oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması ve herhangi bir surette dağıtımı yasaktır.

4) Oy verme gününden önceki on günlük süreye kadar yapılacak kamuoyu araştırmaları ve anketlerin yayınlanması sırasında, araştırmacının hangi kuruluş tarafından yapıldığının, denek sayısının, araştırmacının kim tarafından finanse edildiğinin açıklanması zorunludur.

S O N U Ç:

Açıklanan nedenlerle;

16 Şubat 2017 tarihinde başlayan halkoylamasında;

1- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ile özel radyo ve televizyon kuruluşlarının, halkoylamasının başlangıç tarihi olan 16 Şubat 2017 tarihinden oy verme gününün bitimine kadar yapacakları yayınlarda;

- a) 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun 5. maddesinde öngörülen genel yayın esasları ile 6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinde yer alan yayın hizmet ilkelerine titizlikle uymaları gerektiğine,
- b) Tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine uygun davranmakla yükümlü radyo ve televizyon kuruluşları ile yazılı, sözlü ve görsel basının, tek yönlü, taraf tutan yayınlar yapamayacaklarına, bu kuruluşların yayınlarda demokratik kurallar çerçevesinde siyasi partiler arasında **fırsat eşitliğini** sağlamak zorunda olduklarına,
- c) Siyasi partilerin halkoylaması sürecinde görüşlerinin **eşitlik, serbestlik, dürüstlük** ilkelerine uygun bir şekilde yansıtılması için gerekli katılımın sağlanması, bu konudaki girişimlerini ve sonucunu yayınlarda açıkça ilân ederek kamuoyuna duyurması gerektiğine,
- d) Yayınlarında adalet ve tarafsızlığa, kanunlara uygun davranmak zorunluluğu bulunan anılan kuruluşların, ırk, cinsiyet, sosyal sınıf veya dini inançları da esas alarak yayın yapamayacaklarına,
- e) Siyasi partilerin radyo ve televizyon kanalları ile yazılı, sözlü ve görsel basında yapacakları propagandalarda, Türkçenin yanı sıra farklı dil ve lehçelerin de kullanılabilmesine,
- f) Herhangi bir yayının bant yayını olarak internet ortamında propaganda yasaklarına aykırılık içerecek şekilde yayını halinde, tüm dünyadan izlenmesi mümkün olduğundan, bu yayına erişimi engelleme kararı verme ve gereği için erişim sağlayıcılarına bildirme görevinin, itirazın yapıldığı yer ilçe seçim kurulu başkanlığına ait olduğuna,
- g) Siyasi partilerin oy verme gününden önceki yirmi dört saate kadar olan sürede radyo ve televizyonlarda birlikte veya ayrı ayrı açık oturum, röportaj, panel gibi programlara katılarak görüşlerini açıklayabileceklerine,
- h) Siyasi partilerin açık veya kapalı yer toplantılarının radyo ve televizyonlarda canlı olarak yayınlanabileceğine,
- i) Halkoylaması sürecinde, özel tanıtıcı programların (Ulusa sesleniş, millete hizmet yolunda vb. konuşmaları) banttan veya canlı olarak yayınlanamayacağına,

2- Siyasi partilerin, propaganda süresinin sona ermesine kadar, yazılı basında ilân ve reklam yoluyla veya internet sitesi açarak sözlü, yazılı veya görüntülü propaganda yapabileceklerine,

3- Vatandaşların, elektronik posta adreslerine, taşınabilir veya sabit telefonlarına sesli, görüntülü veya yazılı mesaj gönderilemeyeceğine, ancak siyasi partilerin kendi üyelerine sesli, görüntülü veya yazılı mesajları her zaman gönderebileceklerine,

4- Oy verme gününden önceki on günlük sürede, yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi ve iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın ve herhangi bir surette dağıtımının yapılamayacağına,

Bu sürenin dışında yapılacak yayımların; tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerine uygun olmasına, kamuoyu araştırmaları ve anketlerin yayınlanması sırasında, araştırmanın hangi kuruluş tarafından yapıldığının, denek sayısının, araştırmanın kim tarafından finanse edildiğinin açıklanmasının zorunlu olduğuna,

5- Türkiye Radyo Televizyon Kurumu ile ulusal düzeyde yayın yapan bütün özel radyo ve televizyon kanalları ayırım gözetilmeden izlenerek yayın ilkelerine aykırılığının tespiti halinde düzenlenecek raporların, Halkoylaması sürecinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca değerlendirilip, her haftanın perşembe günleri saat 17.00'ye kadar Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığına sunulması gerektiğine,

Haftalık yayınlanan programların, bir sonraki haftadaki yayının takip edilerek raporlanması gerektiğine,

6- Yerel düzeyde yayın yapan radyo ve televizyon kanallarının yayın ilkelerine aykırılığının tespiti halinde ise, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından düzenlenecek olan raporların, yayın kuruluşunun merkezinin bulunduğu yer ilçe seçim kurulu başkanlığına bekletilmeden gönderilmesine,

7- Karar örneğinin;

- a) Resmî Gazete'de yayımlanmasına,
- b) Adalet Bakanlığına,
- c) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığına,
- d) Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğüne,
- e) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna,
- f) Siyasi parti genel başkanlıklarına,

gönderilmesine,

8- Karar özetinin Başkanlık duyurusu olarak Türkiye Radyo Televizyon Kurumunda (TRT) yayınlanmasına,

14/02/2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan Sadi GÜVEN	Başkanvekili Erhan ÇİFTÇİ	Üye Zeki YİĞİT	Üye Sadi SARIYILDIZ
Üye Nakiddin BUĞDAY	Üye Muharrem AKKAYA		Üye Cengiz TOPAKTAŞ
Üye Z. Nilgün HACİMAHMUTOĞLU	Üye Yunus AYKIN		Üye Kürşat HAMURCU